

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการศึกษาในโรงเรียนนั้น จะเห็นได้ว่าครูเป็นตัวประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะหน้าที่หลักของโรงเรียนคือ การเรียนการสอน ครูจึงเป็นผู้ที่ให้การอบรมสั่งสอนเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความคิด และสามารถแก้ปัญหาเป็น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ดังนั้น สถานศึกษาที่ผลิตครูจึงต้องพยายามผลิตครูให้ออกไปเป็นครูที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างแท้จริง อารี สัตหาวี (2511 : 4 - 5) ได้กล่าวว่า อาจารย์ครูจักเป็นวิชาชีพซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เช่นเดียวกับแพทย์ วิศวกรรม เกษตรกรรม กล่าวคือ ที่เป็นศาสตร์เพราะวิทยาการต่าง ๆ มีหลักเกณฑ์สอนถ่ายทอดโดยตรง ที่เป็นศิลปคือการนำศาสตร์ไปใช้ผสมขึ้นกับความชำนาญของผู้ปฏิบัติแต่ละคน การที่สถานฝึกหัดครูจะฝึกฝนนักเรียนครูให้ออกไปเป็นครูที่ดี สามารถใช้ศาสตร์และศิลป์ในการถ่ายทอดวิชาความรู้แก่นักเรียนในระดับต่าง ๆ ในโรงเรียนไ้ นั้น สถานฝึกหัดครูแต่ละแห่งจะต้องมีสถานที่ให้นักเรียนครูได้เห็นตัวอย่างของการปฏิบัติตามทฤษฎี และเป็นสถานที่ทดลองค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่งานทดลอง วิธีสอนใหม่ ๆ ที่ได้ผล สถานที่แห่งนี้ คือ โรงเรียนสาธิต ซึ่ง อมร พรหมมีฤทธิ์ (2510 : 1) กล่าวว่า "เป็นสถานที่ที่อาจารย์สถานฝึกหัดครูนำภาคทฤษฎีมาปฏิบัติให้ได้ผล และสอนให้นักเรียนฝึกหัดครูคู่เกี่ยวกับโรงพยาบาลที่อาจารย์แพทย์สอนวิธีการรักษาให้นักเรียนแพทย์ "

ดังนั้น บทบาทของโรงเรียนสาธิตจึงต้องมามากไปกว่าโรงเรียนอื่น ๆ ทุกประเภท กล่าวคือ นอกจากจะทำหน้าที่หลักซึ่งได้แก่ การเรียนการสอน โรงเรียนสาธิตยังต้องทำหน้าที่ ซึ่ง วิจิตร ศรีสอาน (2511 : 16 - 19) กล่าวถึงอีก 4 ประการคือ

1. การฝึกสอน
2. การสาธิตการสอน

3. การสังเกตการสอน
4. การทดลองและวิจัย

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จะพบว่ามีวัตถุประสงค์หลักคล้าย ๆ กันคือ

1. เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการในค่านวิชาครูศาสตร์แก่นิสิตคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแก่คนระดับปริญญา
2. เพื่อเป็นสถานศึกษา วิจัย ทดลอง ค้นคว้า หากความรู้และแนวปฏิบัติที่จะปรับปรุงวิชาครูศาสตร์ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแหล่งวิชาการจัด และดำเนินการศึกษาและการเรียนการสอน ในระดับต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนทั่วไป
4. เพื่อดำเนินการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ศิลปกรรม และสังคม เพื่อจะช่วยให้แก่นักเรียนแต่ละคนได้เจริญเติบโตเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็นในทุกด้าน เพื่อจะผลิตพลเมืองที่ดีในอนาคตให้แก่ประเทศชาติ (โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524 : 2)

ถึงแม้ว่าโรงเรียนสาธิตจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการฝึกหัดครู แต่การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตในส่วนที่ดำเนินการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ ศิลปกรรม และสังคมได้เจริญเติบโตเต็มที่ไ้แก่นั้น โรงเรียนสาธิตก็ต้องดำเนินงานบริหารโรงเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียนมัธยมโดยทั่วไป คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และการบริการ
5. การบริหารงานที่สัมพันธ์กับชุมชน

จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์ในโรงเรียนสาธิต มาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน พบว่า การบริหารโรงเรียนสาธิตมัธยมมีปัญหาในหลาย ๆ ด้าน บาง

กรณี มาจากตัวผู้บริหารโรงเรียนสาธิตเอง อันเนื่องจากภูมิหลังเป็นนักวิชาการ เมื่อมาเป็นผู้บริหารมักใช้ความรู้ทางค่านิชาการและสามัญสำนึกของตัวเองมาบริหารโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงหลักการบริหารการศึกษา ปัญหาที่เกิดจากการบริหารงานบุคคลซึ่งเกิดจากสภาพของอาจารย์โรงเรียนสาธิตที่ถือว่าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยด้วย ทำให้ผู้บริหารยากแก่การบังคับบัญชา และปัญหาที่เกี่ยวกับงานที่สัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งโรงเรียนสาธิตยังคงค่อนข้างมีการดำเนินงานน้อยไป เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา และผู้ทำการวิจัยได้กล่าวถึงปัญหาของโรงเรียนสาธิตไว้อีก เช่น ฮารี สุธงควิ (2511 : 5 - 6) กล่าวว่า โรงเรียนสาธิตกำลังสร้างภาพหลอนว่า โรงเรียนสาธิตอยู่ในสภาพโรงเรียนอุคมคติ มีครูวุฒิสูง โรงเรียนมีรายไคสูง เกินนักเรียนมาจากสิ่งแวดล้อมที่ดี เพราะเกิดมาจากครอบครัวฐานะดี ... และปัญหาสำคัญอย่างยิ่งยวคคือ อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตและสถานศึกษาที่ผลิตครู มักลืมนึกถึงสภาพความจริงของประเทศ กล่าวคือ แทนที่จะศึกษาสภาพปัญหาของวิชาชีพ และนำความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการทดลองในโรงเรียนนำไปเผยแพร่ และปรับให้เข้ากับลักษณะปัญหาท้องถิ่น อาจารย์โรงเรียนสาธิตมักเพิกเฉลกับความสะดวกจากการที่มีอุปกรณครบครัน และคิคอยู่เพียงนั้น นอกจากนั้น โรงเรียนสาธิตต้องเผชิญกับปัญหางบประมาณเนื่องจากผู้บริหารการศึกษาระดับสูง ที่มองว่าโรงเรียนสาธิตเป็นการฟุ่มเฟือย

ในงานวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิต ในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ของ อมร พรหมมัทธี (2510 : 3) ใ้ระบุปัญหาที่โรงเรียนสาธิตของกรมการฝึกหัดครูเผชิญ พอสรุปว่ามีปัญหา คือ การขาดการเตรียมล่วงหน้าในการจัดให้นักเรียนฝึกหัดครูสังเกตการณ์เรียนการสอน ความไม่เหมาะสมของอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ปัญหาเกี่ยวกับครู อาจารย์ ในโรงเรียนสาธิตยังมีคุณภาพที่ไม่อาจจะสนองหน้าที่ได้เต็มที่ ปัญหาการประสานงานระหว่างอาจารย์ฝึกหัดครูกับอาจารย์ในโรงเรียนสาธิต ปัญหาทางการวิจัย การทดลอง และการจัดทำเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งปัญหาทางด้านการขาดแคลนผู้ชำนาญ และขาดการเผยแพร่ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

จากปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาปัญหาของการบริหารโรงเรียนสาธิตมัธยม สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ว่ามีอุปสรรคและปัญหาใดบ้าง เพื่อจะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขโรงเรียนสาธิตให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ ใกล้เคียงถึงปัญหาทางการบริหารงานด้านต่าง ๆ และมองเห็นความสำคัญของโรงเรียนสาธิต แล้วหาทางปรับปรุงการบริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาในการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนสาธิตมัธยม สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนสาธิตมัธยม สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและของอาจารย์ รวม 5 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน
5. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัญหาในการบริหารโรงเรียนของโรงเรียนสาธิต 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล

3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และการบริการ
5. การบริหารงานที่สัมพันธ์กับชุมชน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์ที่ปฏิบัติงานหน้าที่ ในปีการศึกษา 2527 เกี่ยวกับปัญหาในการบริหารโรงเรียนสาธิตมัธยม สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 แห่ง ดังกล่าวแล้วในขอบเขตของการวิจัยเท่านั้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานของโรงเรียนสาธิตมัธยม สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และโรงเรียนอื่นทั่วไป ในด้าน

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานบุคคล
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ และการบริการ
5. การบริหารงานที่สัมพันธ์กับชุมชน

ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิยามคำเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร หมายถึง อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตมัธยมที่ดำรงตำแหน่งผู้รับผิดชอบ และมีอำนาจตัดสินใจในกิจกรรมในสายงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น โดยทำหน้าที่ผู้บริหาร

อาจารย์ หมายถึง อาจารย์ในโรงเรียนสาธิตมัธยมที่ทำหน้าที่สอนประจำวิชา

อาจารย์ประจำชั้น อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม อาจารย์นิเทศการสอน และอื่น ๆ ที่ไม่ใช่
ตำแหน่งทางการบริหารทั้งกล่าวข้างต้น

งานบริหารโรงเรียน หมายถึง งานบริหาร 5 ประเภท ได้แก่ งานวิชาการ
งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่และการบริการ
และงานที่สัมพันธ์กับชุมชน

คณะครูศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ หมายถึง สถานศึกษาที่ผลิตครูระดับปริญญาตรี
ในมหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงาน
โรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิต หมายถึง โรงเรียนของคณะครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ใน
มหาวิทยาลัย สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสถานปฏิบัติการทางการศึกษา
ใหนักหรือนักศึกษาทางด้านศึกษาศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจในทางทฤษฎี และการปฏิบัติ
ควบคู่กันไป เป็นที่ทำการทดลองการเรียนการสอน เพื่อค้นคว้าให้เกิดความก้าวหน้าแห่ง
การศึกษา ขณะเดียวกันก็พยายามให้การศึกษแก่นักเรียนสาธิตให้ดีที่สุดด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยแบบสำรวจ มีวิธีการวิจัยโดยสังเขปดังนี้

ประชากร กลุ่มประชากรที่นำมาใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารและอาจารย์ทั้ง
หมดที่ได้รับการบรรจุเข้าปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสาธิตมัธยม 5 แห่ง คือ โรงเรียน
สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และ
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัย ประกอบด้วยกลุ่ม
บุคลากร 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือที่มีชื่อเรียกอย่างอื่นโดยทำหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนทุกคน จำนวน
25 คน

2. กลุ่มอาจารย์ผู้สอน สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเหิมจากตารางสุ่มของ Games และ Klare (1967 : 10) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 215 คน จากจำนวนทั้งสิ้น 478 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามชั้น
 คอนคอปนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานบริหารโรงเรียนมัธยม และปัญหาที่เกิดขึ้นจากเอกสาร ตำรา ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีประสบการณ์ทางค่านนี้เพื่อกำหนดแนวความคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนด
 ทั่วเลือกให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารโรงเรียนของโรงเรียน
 สาธิตมัธยม ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่า

3. นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไขแล้วไปให้ผู้ชำนาญการกำ
 การบริหารโรงเรียนมัธยม จำนวน 10 คน ตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

5. ปรับปรุงแบบสอบถามและนำไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
 หนึ่ง

6. นำแบบสอบถามไปให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างตอบ

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากร และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยคน
 เอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งของผู้บริหารและของอาจารย์วิเคราะห์โดยหาความถี่ และคิดเป็นร้อยละ
2. ข้อมูลตอนที่ 2 ทั้งของผู้บริหารและของอาจารย์จัดลำดับการให้น้ำหนักความถี่เห็นในระบอบที่เป็นปัญหาจากมากที่สุดเท่ากับ 4 มากเท่ากับ 3 น้อยเท่ากับ 2 น้อยที่สุดเท่ากับ 1 และไม่เป็นปัญหาเลยเท่ากับ 0 แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ลำดับชั้นในการเสนอรายงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ลำดับชั้นตอนในการเสนอข้อมูลไว้ดังนี้

- บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย นิยามคำเฉพาะที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ลำดับชั้นในการเสนอรายงานการวิจัย
- บทที่ 2 ความเป็นมาของโรงเรียนสาธิตโดยทั่วไปและในประเทศไทย บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนสาธิต การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
- บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้
- บทที่ 4 การเสนอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ คิดค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนสาธิตมัธยม และข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่ทำการวิจัยในอนาคต